

Misjonshøgskolen – i går, i dag og fremover

Programtale ved Misjonshøgskolens 150-årsjubileum 24. august 1993

TORSTEIN JØRGENSEN

Statsråd, ærede gjester!

1 Kort historisk utblikk

Den gangen Misjonsskolen i Stavanger ble etablert, i året 1843, skjedde det på initiativ fra mennesker som befant seg i *forkant* av sin tids utvikling, og som hadde fattet en ny interesse for den verden som lå utenfor Norges grenser, og en ny åpenhet for impulser utenfra. Tiden før og etter 1814 var en radikal omveltningstid – politisk, sosialt, økonomisk og idemessig, og nye grupper fikk mulighet til å øve innflytelse på samfunnsutviklingen. De grupperingene som stod bak opprettelsen av en misjonsskole her i Stavanger, var dels de haugianske miljøene med sin effektive driftighet og sans for økonomi, dels de såkalte brødrevennene med sin dype religiøse trang til å nå ut med det kristne budskap, og dels presteskapet i kirken med sin teologiske og faglige tyngde.

Misjonsskolen var altså et element som virket *samlende* i den norske folkeopinionen i samtiden, og den vokste snart til en betydelig folkelig grasrotbevegelse, som ikke minst utløste et frigjørende kvinnelig engasjement i en tid da selvstendig kvinnelig aktivitet utenfor hjemmet var noe nytt.

Misjonsskolen ble raskt et knutepunkt i denne virksomheten. En liten illustrasjon: Det var først med landsskoleloven av 1860 at folk flest i Norge fikk del i fag som historie, naturfag og geografi. Den allmenne kunnskapen om folk i andre land, for ikke å snakke om andre verdensdeler, var *ytterst* mager. Men i denne tiden, som også falt sammen med David Livingstones

oppdagelsesreiser til det indre av Afrika, begynte altså nordmenn å bosette seg midt i afrikanske lokalsamfunn. Og gjennom sine brev og rapporter, som ble trykt i Norsk Missionstidende, skapte de en historisk helt ny kontaktsituasjon hvor vanlige folk rundt omkring i Norge ble satt i en slags indirekte nærkontakt med navngitte mennesker i en annen verdensdel. Slikt hadde aldri hendt før, og det utløste en enorm interesse og engasjement. Det kan og være grunn til å gjøre oppmerksom på at dette skjedde i en tid da avislesning fremdeles var et overklasse og et byfenomen. I 1870 hadde Misjonstidende 6000 abonnenter, mens Norges største avis, Morgenbladet, samme år bare hadde 2000.

Opptakskravene ved Misjonsskolen kunne i denne tiden naturligvis ikke legges for høyt, men skolen fungerte allikevel alt fra starten som høyskole på den måten at det store flertall av elevene hadde gjennomgått ulike former for tilleggsutdannelse utover folkeskolen *før* de begynte på Misjonsskolen. Utdanningstiden ble etterhvert satt til fem år. Gjennom hele forrige århundre var opplegget slik at man bare underviste ett elevkull om gangen slik at uteksaminasjon av kandidater og utlysning av nye studentopptak var en begivenhet som fant sted hvert femte år. I 1864 innvilget departementet ordinasjonsløyve for kandidatene fra Misjonsskolen. I 1870 styrket man nivået ved å innføre gresk som fag, og noen år senere også latin.

Kaster man et blikk på rekrutteringsgrunnlaget, er to tendenser helt tydelige:

- Det første er at Vest- og Sørlandet var basisområdene for rekrutteringen. Trøndelag og Nord-Norge leverte en prosentandel av studentene som omtrent samsvarte med disse landsdelenes andel av befolkningen som helhet, mens Østlandet var underrepresentert.
- Den andre tendensen viser at det store flertall av elevene kom fra hjem hvor økonomien var stram, og hvor man var vant med hardt arbeid, og hvor påkosting av høyere utdanning hørte til sjeldenhetene. Imidlertid, også embedsstanden i Norge kom etterhvert til å rekruttere en god del misjonærer, men embedsmannsbarnas vei til misjonsmarken gikk gjerne via universitetet og ikke via Misjonsskolen.

I 1918 ble studiet ved Misjonsskolen utvidet til seks år. Opptakskravet var bestått middelskoleeksamen, samtidig som man la opp til at elevene skulle ta artium i løpet av de tre første årene. 15 år senere, i 1933, satte man eksamen artium som opptakskrav, mens studietiden ble satt til fire år.

Et stort problem var det for de ordinerte misjonsprestene at de, når de kom tilbake til Norge, ikke kunne søke prestestillinger i Den norske kirke ettersom de ikke hadde teologisk embedseksamen. Dessuten ble det i årene etter krigen hevdet, med stadig større styrke, at nå måtte misjonsprestutdannelsen bli likeverdig, både faglig og i omfang, med den ordinære norske presteutdannelsen. Utbygging i retning av et eget teologisk fakultet så man ennå på som et *for* omfattende foretagende. Løsningen ble en kombinasjonsordning, hvor studentene leste de 4½ første årene i Stavanger, og hvor man forsøkte å vektlegge tjenesterettede fag som religionsvidenskap og misjonsteologi, mens de siste 1½ årene ble lest ved ett av fakultetene i Oslo, hvor man også avla cand.theol.-eksamen.

Behovet for en teologutdannelse som spesifikt var rettet inn, ikke mot prestetjeneste i Norge, men mot en arbeidssituasjon i en afrikansk eller asiatisk kultursammenheng, var allikevel hele tiden til stede. Man så det derfor som et viktig mål å bygge ut den kompetansen og det høgskoleapparatet man allerede hadde i Stavanger, til et fullstendig teologisk fakultet med rett til å tildele eksamener på lik linje med fakultetene i Oslo. En iherdig innsats, ikke minst fra daværende rektor Håkon Haus og daværende biskop Olav Hagesæther førte til at daværende kirke- og undervisningsminister Kjølvs Egeland innvilget høgskolen eksamensrett i 1979. Det er en spesiell glede for oss å ha samtlige tre tilstede i dag.

2 MHS i dag

Selve den formelle eksamensretten var naturligvis bare én brikke i fakultetsoppbyggingen, og andre viktige oppgaver gjenstod. 1980-årene har derfor vært en uhyre krevende og inspirerende oppbyggings- og konsolideringsperiode med anskaffelse av vitenskapelig kompetanse, solid studentrekruttering og tilrettelegging av bygninger som de tre helt grunnleggende faktorene.

I en fase tidlig på 80-tallet mottok vi assistanse av fagfolk både fra Menighetsfakultetet og fra teologisk fakultet ved Universitetet i Oslo. Det er vi takknemlig for. I dag er vi imidlertid selvforsynt med en *vitenskapelig stab* på 16 personer. Halvparten av disse har doktorgrad, 3 har for tiden sine avhandlinger til bedømmelse, og vi regner med at 12 av de 16 vil være utstyrt med doktorgrad innen en periode på 1-2 år. I året som gikk, bidro disse 16 med 4 bøker, 46 publiserte artikler og 368 foredrag og møter i ulike sammenhenger. Misjonshøgskolen har ikke egen doktorpromosjon, men vi arbeider med å få til formaliserte avtaler som kan sikre at stipendiater kan

søke institusjonstilknytning hos oss slik at Misjonshøgskolen fortsatt kan gi sitt særegne bidrag til forskerutdannelsen i Norge – ikke bare i teologi, men også i språk og kulturfag.

De ca. 150 *studentene* ved MHS fordeler seg på tre kategorier:

- Flertallet gjennomgår full teologisk utdanning som hos oss tar 6½ år inklusiv praktisk-teologisk seminar. Kvinneandelen blant teologistudentene har økt jevnt og trutt siden de første kvinnelige studentene ble tatt opp i 1972. I dag er prosentandelen 35.
- Et annet studietilbud er det som hos oss har fått navnet Kristendom og Misjon. Dette studiet er ettårig, og innbefatter studenter med ulike fullførte yrkesutdannelse som basis, og som sikter på misjonærtjeneste i kraft av sine profesjoner som helsepersonell, lærere, håndverkere, agronomer, økonomer m.m.
- Og den tredje gruppen er den som tar kristendom grunnfag. Dette utgjør både første byggesten i teologistudiet og kan tas separat. Ved MHS har grunnfaget en særpreget internasjonal fagprofil.

Ved siden av kompetanseoppbyggingen i staben og studentrekrutteringen var ett av de store løftene i 1980-årene oppføringen av *fakultetsbygget*. Dette ble innviet i 1983, og beløp seg dengang til 55 mill. kroner, det alt vesentlige innsamlet ved frivillige gaver.

For å betjene studentenes og stabens faglige aktiviteter, har høgskolen et *forskningsbibliotek* som i dag huser ca. 60 000 bind og har løpende abonnementer på 578 tidsskrift. Biblioteket har moderne tilknytning til andre fagbibliotek, og utstyr for søk etter litteratur i databaser i inn- og utland.

Høgskolen huser også et omfattende *historisk arkiv* som benyttes av forskere fra mange hold. En rekke hovedfagsoppgaver, master- og doktorgrader er de senere årene produsert med bl.a. dette arkivet som basis, både i Norge og i utlandet.

Høgskolen inneholder også et *museum*, Stavangers eldste for øvrig, til bruk ikke minst for skoleklasser i distriktet.

I 1992 etablerte MHS et eget *Senter for Interkulturell Kommunikasjon*, hvor midler fra Rogaland fylkeskommune og Stavanger kommune utgjorde en vesentlig del av startgrunnlaget. Senteret har i dag tre ansatte, og yter konsulenttjenester til offentlige instanser, næringsliv og organisasjoner – for

møte med tverrkulturelle situasjoner både i vårt eget land og i utlandet. Den realkompetanse mange misjonærer disponerer, tas i bruk i denne virksomheten.

3 Visjoner over virksomheten fremover

Jeg vil si litt om dette under tre perspektiv: 1) først noe om MHS' rolle i en internasjonal sammenheng, 2) dernest litt om vår funksjon vis a vis det norske samfunn generelt, og 3) til sist litt om vår rolle i Rogalandsregionen.

1) Misjonshøgskolen befinner seg i dag i et nettverk av en rekke internasjonale forbindelser, med teologiske utdannelsestinstitusjoner i Afrika, Asia, Latin-Amerika og Europa, samt med kirker omkring i verden. Det er viktig å legge merke til at misjon i dag foregår ut fra en grunnleggende erkjennelse av at kristendommen er *universell*, og ikke en europeisk religion. Misjonærer fra Norge i dag vil vanligvis inngå som medarbeidere i selvstendige kirker i andre verdensdeler, og i arbeidsfellesskap med afrikanske, latin-amerikanske og asiatiske medarbeidere og overordnede. Misjonærreiser behøver ikke lenger bestå i noen enveistrafikk, og på mange vis kan man tenke seg at norsk kirkeliv vil kunne bli inspirert av et sterkere innslag av medarbeidere fra andre kirker. I Det norske misjonsselskap har man allerede høstet noen få, men gode erfaringer med dette. Misjonshøgskolen bør kunne fungere som et viktig knutepunkt i dette.

I dag møter vi imidlertid en stor etterspørsel etter kompetanse i våre samarbeidskirker, og misjonærer fra Stavanger, som allerede Peer Gynt kjente til, er fremdeles etterspurt vare. Ikke minst i Afrika er dette vesentlig, og de teologiske utdannelsestinstitusjonene er her sentrale. De er også *vesentlige i et videre bistandsperspektiv*, særlig i land hvor viktige infrastrukturer i dag er i ferd med å bryte sammen, og hvor kirkene kan spille en betydelig rolle i utviklingen av disse landene. Konkret arbeider vi ved MHS med å tilby et mastergradsstudium for kandidater fra utdannelsestinstitusjoner som vi står i et samarbeidsforhold til.

2) Vår rolle i en nasjonal sammenheng relaterer seg naturligvis til vårt internasjonale nettverk og vår spesifikke fagprofil. Som teologisk fakultet opererer vi med noe andre tyngdepunkter enn fakultetene i Oslo, med særlig vekt på misjonsteologi, religionsvitenskap og kulturfag. Men også de tradisjonelle disiplinene er skarpere innsiktet mot tjeneste i en internasjonal sammenheng. Vi regner med at et par av disse tyngdepunktene vil knutepunktlassere oss i et ikke ukjent Norgesnett. Vi regner også med at

kandidater herfra, etter en arbeidsperiode i andre land, fortsatt vil være et forfriskende innslag i kirke-, samfunns- og næringsliv i Norge.

3) Til slutt noen ord om vår plass i regionen. Rogaland har alltid vært en region i Norge med stor åpenhet utad mot det internasjonale samfunn. Det preger regionens næringsliv, og det preger store deler av den faglige og vitenskapelige aktiviteten i området. Misjonshøgskolen føyer seg naturlig inn i dette bildet. Som en vitenskapelig høgskole er vi en del av oppbyggingen av et høgskole- og forskningsmiljø i regionen. Vi har i dag et formalisert avtalesamarbeid med Høgskolesenteret i Rogaland, og våre ansatte har en rekke samarbeidsrelasjoner til fagfolk ved andre institusjoner i regionen, slik de også har det nasjonalt og internasjonalt.

Misjonshøgskolen vil aldri bli en institusjon hvor studenter år for år strømmer gjennom i tusentall. Men vi har nå allikevel en overbevisning om at det vi driver med, er av betydning. I andre kulturer er det selvsagt, men også i vårt samfunn ser det ut til å være en økende erkjennelse av at mennesket ikke lever av brød alene.